

REGRESNI ZAHTEVEK DELODAJALCA PROTI DELAVCU PO 147. ČLENU OBLIGACIJSKEGA ZAKONIKA

Špelca Mežnar*

UDK: 349.2:368.025.8:347.9

331.1-057.15:331.1-057.16

Povzetek: V praksi ni zaslediti problemov glede uveljavljanja regresnih zahtevkov na podlagi tretjega odstavka 147. člena OZ. Iz dejstva, da je sodne prakse izredno malo, lahko sklepamo, da se delodajalci le redko odločajo za to možnost. Razlog je lahko zelo kratek zastaralni rok in težje dokazno breme, saj mora delodajalec v regresni pravdi zatrjevati in dokazati hujšo obliko krivde, ki se po načelu obrnjenega dokaznega bremena ne domneva – hudo malomarnost ali naklep delavca.

Ključne besede: 147. člen OZ, odgovornost delodajalca za delavca, regresni zahtevek delodajalca, huda malomarnost, naklep, pristojnost delovnih sodišč, dokazno breme

RECOURSE CLAIM OF THE EMPLOYER AGAINST A WORKER ACCORDING TO ARTICLE 147 OF THE CODE OF OBLIGATIONS

Abstract: There are no major problems in legal practice with regard to claims based on Art 147(3) Code of Obligations. It seems however, that the employers are reluctant to use this option as the number of case law is scarce. On the one hand, the reason might be the mere six-month statute of limitation. On the other, employers (claimants) are faced with a high-

* Špelca Mežnar, doktorica pravnih znanosti, docentka na Mednarodni fakulteti za družbene in poslovne študije Celje in odvetnica v Odvetniški družbi Vrtačnik, Ljubljana.

spela.meznar@mfdps.si

Špelca Mežnar, PhD, Assistant Professor at the International School for Social and Business Studies Celje and Lawyer at the Vrtačnik Law Firm, Ljubljana.

er burden of proof as they need to claim and present evidence that the employee was acting with gross negligence or even on purpose (dolus).

Key words: Art 147(3) CO, vicarious liability, respondeat superior, recourse claim, gross negligence, burden of proof

1. UVODNO

V praksi so pogosti zahtevki za povrnitev škode, ki jo tretjim osebam povzročijo zaposleni: zdravnik, zaposlen v bolnišnici, zaradi malomarnosti povzroči škodo pacientu; šolski učitelj telovadbe zaradi opustitve dolžne skrbnosti povzroči škodo učencu med vajo na bradlji; delavec v proizvodni hali prenaša tovor, pri tem trči ob regal, na katerega je prislonjena lestev, lestev pade in poškoduje sodelavca. Pravna podlaga za uveljavljanje škode (pacienta, učenca, sodelavca) je v teh primerih prvi odstavek 147. člena Obligacijskega zakonika¹ (v nadaljevanju: OZ), ki določa: *Za škodo, ki jo povzroči delavec pri delu ali v zvezi z delom tretji osebi, odgovarja pravna ali fizična oseba, pri kateri je delavec delal takrat, ko je bila škoda povzročena, razen če dokaže, da je delavec v danih okoliščinah ravnal tako, kot je bilo treba.* Tudi oškodovani sodelavci osebe, ki je neposredno povzročila škodo, skladno s sodno prakso štejejo za »tretje osebe«.²

Institut odgovornosti delodajalca za delavca je pogosto predmet teoretičnih razprav in analiz sodne prakse.³ Bistvo 147. člena OZ je v tem, da delavec odškodninsko ne odgovarja, če mu lahko očitamo le navadno (majhno, običajno) malomarnost in če je škodo povzročil pri delu ali v zvezi z delom, ki ga opravlja za delodajalca.⁴ Za hujše kršitve skrbnosti to pravilo ne velja: delavec, ki je ravnal hudo malomarno, lahko odgovarja regresno (tretji odstavek 147. člena OZ),

¹ Uradni list RS, št. 83/2001.

² Sklep VDSS Pdp 928/2011 z dne 22.3.2012.

³ *Končina Peternel, Mateja*: Podlage za odškodninsko odgovornost delodajalca, Delavci in delodajalci 2-3/2004/IV, str. 277; *ista*: Odškodninska odgovornost delodajalca, Delavci in delodajalci 2/2001/I, str. 73; *ista*: Krivdna in objektivna odškodninska odgovornost delodajalca – kritična analiza sodne prakse, Delavci in delodajalci 2-3/2014/XIV, str. 307; *Možina, Damjan*: Odgovornost upravljavca gostinskega lokala za ravnanje vanostnika, Pravna praksa, 2007, št. 41-42, str. 11-13; *Mežnar, Špelca*: Odškodninska odgovornost novinarjev in urednikov po 147. členu OZ – dileme v sodni praksi, Delavci in delodajalci 1/2014/IV, str. 41.

⁴ Ekskulpacija v primeru navadne malomarnosti velja tako za odgovornost delavca v razmerju do tretjih oškodovanih oseb (na podlagi 147. člena OZ) kot tudi za odgovornost delavca v razmerju do oškodovanega delodajalca (na podlagi 177. člena ZDR-1).

kdor je ravnal naklepno, pa celo neposredno (drugi odstavke 147. člena OZ) poleg delodajalca.

Predmet tega prispevka je obravnava regresnega zahtevka na podlagi tretjega odstavka 147. člena OZ. Gre za pravico osebe, ki je oškodovancu povrnila škodo, da od delavca, ki je ravnal naklepno ali hudo malomarno, izterja povračilo plačanega zneska.

Po pregledu sodne prakse (v bazi ius info) bi lahko sklepali, da je težav v zvezi z regresnim zahtevkom relativno malo, saj so sodne odločbe, ki se ukvarjajo s tretjim odstavkom 147. člena OZ, zelo redke. Po drugi strani pa lahko nizko število judikatov razlagamo tudi tako, da se delodajalci (ali druge osebe, ki so odškodnino na podlagi prvega odstavka 147. člena OZ izplačale, npr. zavarovalnice) le redko odločajo za uveljavljanje regresne pravice. Eden izmed razlogov za takšno stanje bi lahko bilo višje dokazno breme, ki ga glede delavčeve krivde nosi delodajalec v regresni pravdi.

V nadaljevanju obravnavam vprašanje pristojnosti, pogojev za uveljavljanje regresnega zahtevka ter razmerja med pravdo po prvem in tretjem odstavku 147. člena OZ.

2. PRISTOJNOST PRI UVELJAVLJANJU REGRESNIH ZAHTEVKOV – DELOVNO SODIŠČE ALI SODIŠČE SPLOŠNE PRISTOJNOSTI?

Za odločanje v sporih na podlagi prvega odstavka 147. člena OZ so pristojna sodišča splošne pristojnosti, torej okrajna ali okrožna, odvisno od vrednosti spora. Enako velja tudi za spore na podlagi drugega odstavka 147. člena OZ, ko oškodovanec (samostojno ali solidarno) toži neposrednega povzročitelja škode, delavca. Razlog je enostaven: tožnik (oškodovanec) in toženec (delodajalec ali/ in delavec ali/in zavarovalnica) nista stranki v delovnem razmerju, zato ne pride v poštev pristojnost po b) točki 5. člena zakona o delovnih in socialnih sodiščih (v nadaljevanju: ZDSS-1⁵).⁶

⁵ Uradni list RS, št. 2/2004.

⁶ Enako VS RS sklep VIII R 17/2014: »Delovni spor definirajo stranke in njegova vsebina. Primarno je delovno sodišče pristojno za odločanje v sporu med delavcem in delodajalcem. Z zakonom je določenih tudi nekaj izjem od tega pravila, ki pa jih je treba prav zato, ker gre za izjeme, obravnavati restriktivno. To pomeni, da izjem ni mogoče širiti čez zakonske okvire... Tožnik in tožena stranka nista v razmerju delavca in delodajalca. Zato pristojnost po b) točki 5.

Da sta delodajalec in neposredni povzročitelj škode kot (so)toženca samo navadna in formalna sospornika in zato zanju lahko velja ločena pristojnost, izhaja iz sklepa VS RS VIII R 17/2010. Tožnik je s tožbo uveljavljal odškodninski zahtevek zaradi škode, ki jo je utrpel med delom pri prvotoženi stranki, ko ga je napadel sodelavec (drugotoženi) in ga poškodoval. Zahteval je, da mu delodajalec in sodelavec solidarno plačata odškodnino za pretrpljene telesne bolečine in nevšečnosti v času zdravljenja, za pretrpljeni strah in za pretrpljene duševne bolečine zaradi začasnega zmanjšanja splošnih življenjskih sposobnosti in povečanja življenjskih naporov. Delovno in socialno sodišče v Ljubljani je sklenilo,⁷ da ni pristojno za odločanje o zahtevku v delu, ki se nanaša na drugotoženo stranko in je zadevo odstopilo Okrajnemu sodišču v Kamniku kot stvarno in krajevno pristojnemu sodišču. Ugotovilo je, da v tem delu ne gre za delovni spor, temveč za premoženjski spor med dvema fizičnima osebama, za rešitev katerega je pristojno sodišče splošne pristojnosti. Okrajno sodišče v Kamniku pristojnosti ni sprejelo. Vrhovno sodišče je potrdilo pravilnost stališča Delovnega sodišča: »*Po določbi točke b prvega odstavka 5. člena ZDSS-1 je delovno sodišče stvarno pristojno le za odločanje o zahtevku zoper delodajalca, ne pa tudi zoper drugotoženo stranko. Izjema velja po drugem odstavku 5. člena ZDSS-1 le v primeru, ko je poleg delodajalca tožena kot sospornik tudi zavarovalnica. Za škodo, ki jo njegovi delavci povzročijo tretji osebi (med katere spadajo tudi sodelavci), odgovarja delodajalec po določbah 147. člena OZ, ki ima zoper delavca, ki je škodo povzročil, regresni zahtevek. Oškodovanec pa ima pravico zahtevati povrnitev škode tudi neposredno od delavca, ki je škodo povzročil namenoma. Vendar to lahko na stvarno pristojnost sodišč uveljavlja le pred sodiščem splošne pristojnosti (1. člen ZPP).*«

V sodni praksi ali teoriji nisem zasledila izrecnega stališča o tem, katero sodišče je pristojno za uveljavljanje regresnega zahtevka po tretjem odstavku 147. člena OZ. Po mojem mnenju je odgovor odvisen od tega, kdo je tožnik (toženec je namreč vedno delavec, ki je povzročil škodo): če regresni zahtevek vloži delodajalec, je pristojno delovno sodišče, če regresni zahtevek vloži kdo drug (npr. zavarovalnica), pa sodišče splošne pristojnosti.⁸ V prvem primeru gre namreč za

člena ZDSS-1 ni podana.« Glej tudi Šetinc Tekavc, Martina: Stvarna (ne)pristojnost delovnega sodišča, Pravna praksa, 2007, št. 26, str. 20.

⁷ Sklep I Pd 1555/2008-3 z dne 18.8.2008.

⁸ Prim. sklep VS RS VIII R 9/2014 z dne 20.5.2014 in sodbo II Ips 502/97. V zadnjem primeru se VS RS sicer ni izrekalo o pristojnosti, vendar lahko sklepamo na pristojnost sodišča splošne pristojnosti v primeru, ko je regresni zahtevek uveljavljala zavarovalnica.

spor med delavcem in delodajalcem, v drugem pa med delavcem in plačnikom odškodnine, ki z delavcem ni v delovnem razmerju.

Vendar pa kaže, da pristojnost za sojenje pri uveljavljanju regresnih zahtevkov med delodajalcem in delavcem v praksi sprejemata tako delovno kot sodišče splošne pristojnosti. Tako je na prvi stopnji v eni zadevi odločalo sodišče splošne pristojnosti (VSL sklep I Cp 3167/2010), v drugi (istovrstni) pa delovno sodišče (VDSS sodba Pdp 1032/2012). V zvezi s takšnim razvojem ni potrebno biti pretirano kritičen, saj vidim argumente za obe rešitvi: pristojnost delovnih sodišč je nedvomno utemeljena na 5. členu ZDSS-1 (odškodninski spor iz delovnega razmerja),⁹ pristojnost splošnega sodišča pa se zdi nekako »naravna« zato, ker pravda zaradi regresa vedno sledi pravdi za povrnitev škode na podlagi prvega odstavka 147. člena OZ (za katero so pristojna sodišča splošne pristojnosti). Ker pa za prakso takšna situacija vendarle ni optimalna, predlagam, da se za odločanje o regresnih zahtevkih med delodajalci in delavci v prihodnje ustali pristojnost delovnih sodišč, skladno z jasno zakonsko določbo točke b) 5. člena ZDSS-1. Dodaten argument v podporo temu stališču je lahko tudi to, da so spori o regresnih zahtevkih v bistvenem podobni sporom na podlagi 177. člena ZDR-1. V obeh primerih gre namreč za koncepte (krivda le v okviru naklepa ali hude malomarnosti in povezava z delom), ki so v praksi delovnih sodišč že dodobra razdelani.

⁹ Stvarna pristojnost delovnega sodišča v individualnih sporih je določena v 5. členu ZDSS-1, in sicer delovno sodišče odloča o:

- sklenitvi, obstoju, trajanju in prenehanju delovnega razmerja;
- pravicah, obveznostih in odgovornostih iz delovnega razmerja med delavcem in delodajalcem oz. njihovimi pravnimi nasledniki;
- pravicah in obveznostih iz razmerij med delavcem ter uporabnikom, h kateremu je delavec napoten na delo na podlagi dogovora med delodajalcem in uporabnikom, v zvezi s postopkom zaposlovanja delavca med delodajalcem in kandidatom;
- pravicah in obveznostih iz industrijske lastnine, ki nastanejo med delavcem in delodajalcem na podlagi delovnega razmerja;
- opravljanju del otrok, mlajših od 15 let, vajencev, dijakov in študentov;
- kadrovske štipendiji[O]3 med delodajalcem in dijakom ali študentom;
- volonterskem opravljanju pripravništva;
- drugih sporih, za katere tako določa zakon.

Za odločanje je pristojno tudi, če je v odškodninskem sporu, za katerega je podana pristojnost delovnega sodišča, kot sospornik tožena zavarovalnica.

3. POGOJI ZA UVELJAVLJANJE REGRESNEGA ZAHTEVKA

a. Stopnja delavčeve krivde – naklep ali huda malomarnost

Bistvena razlika med uveljavljanjem povračila škode od delodajalca po prvem odstavku in uveljavljanjem regresnega zahtevka po tretjem odstavku 147. člena OZ je v stopnji krivde toženca. Medtem ko v prvem primeru oškodovancu v tožbi zoper delodajalca ni potrebno dokazovati njegove krivde (seveda pa mora zatrjevati in dokazati obstoj ostalih treh predpostavk odškodninske odgovornosti – protipravnega ravnanja, škode in vzročne zveze),¹⁰ mora delodajalec v regresni pravdi delavcu dokazati, da je ravnal vsaj hudo malomarno ali celo naklepno. Huda malomarnost in naklep sta namreč stopnji krivde, ki se ne domnevata, saj velja pravilo o obrnjenem dokaznem bremenu samo za navadno malomarnost. Za tožnika (delodajalca, zavarovalnice ali koga tretjega, ki je odškodovancu povrnil škodo) to pomeni predvsem, da mora v regresni pravdi zatrjevati in dokazati takšne okoliščine, ki kažejo, da je delavec ravnal hudo malomarno ali celo naklepno. To stališče je uveljavljeno tudi v sodni praksi. Tako je na primer delavec ravnal hudo malomarno, saj pri dostavi euro palet ni ravnal s skrbnostjo, ki jo je utemeljeno pričakovati od povprečnega dostavljalca. Euro palete je pustil na naslovu, ki ni bil določen na dobavnici, ob tem ni kontaktiral kontaktne osebe navedene na dobavnici, za opravljeno dobavo pa ni pridobil nikakršnega potrdila. Delavec bi se moral in mogel zavedati, da zaradi njegovega ravnanja lahko nastane škodljiva posledica, pa je kljub temu tako ravnal.¹¹ Tudi delavec, ki je moral v okviru svojega dela prevzeti osebno vozilo gosta in ga zapeljati na parkirišče, namesto tega pa se je po prevzemu vozila samovoljno in v nasprotju z navodili delodajalca odločil za vožnjo, pri tem pa povzročil prometno nesrečo, je ravnal hudo malomarno.¹²

V praksi je najteže dokazati naklepno povzročitev škode (da je povzročitelj-delavec vedel za škodljivo posledico in jo tudi hotel ali vsaj dopustil¹³). To je razvidno iz obsežne sodne prakse, ki se je razvila na podlagi drugega odstavka 147. člena OZ (direktna tožba zoper zaposlenega, če je škodo povzročil namenoma).

¹⁰ Tako izrecno tudi VSL sodba II Cp 4040/2011.

¹¹ Sodba VSDS Pdp 1032/2012.

¹² Sklep VSL I Cp 3167/2010. S sklepom je sicer višje sodišče odločalo le o pritožbi zoper sklep o preinitvi postopka, iz tožbenih navedb, ki so v sklepu povzete, pa lahko sklepamo na utemeljenost očitka o hudo malomarnem ravnanju.

¹³ VSL sodba in sklep I Cp 2137/2013.

Višje sodišče v Ljubljani dosledno opozarja, da mora tožnik v direktni škodi proti delavcu na podlagi drugega odstavka 147. člena OZ zatrjevati in dokazati, da mu je toženec škodo povzročil namenoma (VSL sodba I Cp 5249/2007, II Cp 226/2009, I Cpg 902/2012). Namen (dolus), ki je najhujša oblika krivde, je podan, če se povzročitelj zaveda nedopustnosti svojega ravnanja in njegovih posledic (zavestna sestavina) ter jih tudi hoče (voljna sestavina). Volja mora biti usmerjena k povzročitvi posledice.¹⁴

Glede na višji dokazni standard, ki velja po tretjem odstavku 147. člena OZ, se seveda lahko zgodi, da bo oškodovanec v pravdi za povrnitev škode uspešen, delodajalec pa z regresnim zahtevkom na podlagi istega življenjskega primera ne bo uspel. Zato je tem bolj pomembno, da se že v tožbi čim bolj konkretno (ne zgolj abstraktno s sklicevanjem na naklep ali hudo malomarnost¹⁵) navedejo in opišejo tista ravnanja toženca (delavca), ki kažejo na njegov hudo malomaren (ali celo naklepen) odnos do nastanka škode.

b. Upravičena oseba za uveljavljanje regresnega zahtevka

OZ upravičenja za vložitev regresnega zahtevka ne daje zgolj delodajalcu, pač pa vsakomur, ki je oškodovancu povrnil škodo. Najpogosteje bosta to bodisi delodajalec bodisi zavarovalnica, pri kateri je imel delodajalec zavarovano odgovornost. V dveh sodnih primerih iz zadnjih let je regres uveljavljal delodajalec¹⁶ v enem pa zavarovalnica.¹⁷ Vrhovno sodišče je opozorilo, da regresni zahtevki delodajalca oziroma zavarovalnice po svoji naravi nista odškodninska zahtevka, ker tožnika nista neposredna oškodovanca, saj sta plačala tuj dolg (delavčev). Njun zahtevki temelji na zakonski določbi o regresu (drugi odstavek 171. člena ZOR oziroma zdajšnji tretji odstavek 147. člena OZ) ali na določbah o subrogaciji.¹⁸ V obseg pravice, ki s subrogacijo preide na zavarovalnico, sodi tudi zastatalni rok (glej točko c) spodaj).

¹⁴ Tako izrecno VSL sodba I Cpg 902/2012. To stališče je povsem pravilno. Nasproten (in po mojem mnenju napačen) pogled pa ima glede direktnih zahtevkov proti zaposlenim novinarjem in urednikom Vrhovno sodišče RS, o čemer več v *Mežnar, Špelca*: Odškodninska odgovornost novinarjev in urednikov po 147. členu OZ – dileme v sodni praksi, *Delavci in delodajalci* 1/2014/IV, str. 41.

¹⁵ VSL sodba I Cp 1336/2013: Trditveno in dokazno breme glede namernega ravnanja toženca je na tožnici, pri čemer zgolj abstraktno zatrjevanje naklepa, ki je pravni zaključek oziroma zakonski pojem, ne zadošča.

¹⁶ Sodba VS DSD Pdp 1032/2012 in sklep VSL I Cp 3167/2010.

¹⁷ Sodba II Ips 502/97.

¹⁸ *Ibidem*.

Pojem delodajalca je potrebno razumeti enako kot po prvem odstavku 147. člena OZ, torej širše od zgolj delovnopravnega konteksta.¹⁹

c. Zastaranje regresnega zahtevka

Zakon delodajalca sili v hitro ukrepanje, saj za uveljavljanje regresnega zahtevka ne velja splošni zastaralni rok (tri ali petletni), pač pa specialna določba četrtega odstavka 147. člena OZ: pravica uveljavljati regresni zahtevek zastara v šestih mesecih od dne, ko je bila oškodovancu izplačana odškodnina. Gre za zelo kratek rok, zato je domneva, da bo zastaranje lahko resen problem (za tožnika) oziroma uspešna obramba (za toženca), najbrž kar upravičena.

Temu pritrjuje tudi sodna praksa: ugovori zastaranja so v regresnih pravnih pogostih in očitno tudi uspešni.²⁰ Vrhovno sodišče je posebej poudarilo, da velja kratek šestmesečni rok za regresiranje vedno, torej tudi v primeru, ko regresni zahtevek zoper delavca uveljavlja zavarovalnica in tudi, če je delavka s povzročitvijo škode storila kaznivo dejanje. Četrty odstavek 147. člena OZ torej predstavlja specialno določbo tako glede splošnega zastaralnega roka za odškodninske terjatve kot tudi glede daljšega zastaralnega roka, ki sicer velja za škodo, povzročeno s kaznivim dejanjem.²¹

d. Predhodna povrnitev škode – dejansko vprašanje

Pomemben pogoj za uspešno uveljavljanje regresnega zahtevka je trditev in dokaz, da je bila oškodovancu škoda že povrnjena. To v praksi praviloma pomeni, da bo moral tožnik dokazati, da je odškodnino oškodovancu izplačal (npr. s potrdilom banke). Dokler tožnik (delodajalec) oškodovancu škode ne izplača, njegova terjatev do delavca (toženca) še ni zapadla (niti še ni nastala), zaradi česar mora sodišče regresni zahtevek kot neutemeljenega zavrniti.

Takšno stališče je potrjeno tudi v sodni praksi. Tožnik (delodajalec) je z regresnim zahtevkom uveljavljal povrnitev škode, glede katere je še potekal (drug) pravdni postopek med oškodovancem in delodajalcem. Prvostopenjsko sodišče se je postavilo na (napačno) stališče, da je v takšnem primeru zaradi rešitve predho-

¹⁹ VSL sodba, vmesna sodba in sklep II Cp 3146/2013: Delavec in delodajalec sta subjekta razmerja, za katero je karakterističen položaj nadrejenosti oziroma podrejenosti. Ta položaj bistveno zaznamuje nesamostojnost delavca, ki se kaže v obveznosti spoštovati navodila o načinu dela in o sami nalogi. Podobno VSL sodba in sklep I Cp 2137/2013.

²⁰ Sodba II Ips 502/97 in sklep VSL I Cp 3167/2010.

²¹ Sodba II Ips 502/97: "V takšnih primerih torej vedno velja, tudi če gre za kaznivo dejanje, kratek šestmesečni zastaralni rok".

dnega vprašanja potrebno prekiniti postopek zaradi regresa in sicer do pravno-močnega zaključka pravde, v kateri se je odločalo o škodi. Višje sodišče je sklep o prekinitvi postopka razveljavilo s pravilno utemeljitvijo, da prekinitvev postopka zaradi ugotavljanja dejstev ni dopustna, saj je razlog za prekinitvev podan le v primeru, če gre za reševanje predhodnega vprašanja v smislu 13. člena ZPP. Da ugotovitev, ali je tožnik – delodajalec (v prvi pravdi toženec) odškodnino že izplačal, ne predstavlja obstoja pravice ali pravnega razmerja, je samoumevno.²²

e. Procesni vidiki

Ker bo delavec v prvotni pravdi med oškodovancem in delodajalcem (na podlagi prvega odstavka 147. člena OZ) praviloma zainteresiran, da zmaga delodajalec, ima pravico vstopiti v pravdo kot stranski intervenient. S tem si zagotovi možnost vplivati na izid pravde oziroma uveljavljati ugovor t.i. slabega pravedanja v morebitni regresni pravdi, ki jo sproži delodajalec zoper njega. Če se pravde kot stranski intervenient kljub pozivu ne udeleži, ugovorov glede neutemeljenosti izplačane odškodnine v regresni pravdi ne bo imel, ohrani pa ugovore, ki za prvotno pravdo niso relevantni.

Kadar je povrnitev škode predmet odločanja v pravdi med oškodovancem in delodajalcem na podlagi prvega odstavka 147. člena OZ, bo v tem postopku rešenih že precej dejanskih in pravnih vprašanj, pomembnih tudi za regresno pravdo delodajalca na podlagi tretjega odstavka: jasno bo, v kakšnih okoliščinah je prišlo do škodnega dogodka, s kakšno stopnjo krivde je ravnal delavec, kakšna škoda je bila povzročena in kolikšna je pravična odškodnina. Čeprav na sodbo, izdano v postopku po prvem odstavku 147. člena OZ, sodišče v regresni pravdi ni vezano (zaradi subjektivnih mej pravnomočnosti), bo imel delavec pri obrambi v regresni pravdi kljub intervencijskemu učinku (zaradi katerega bo sicer lahko uveljavljal ugovore, ki se nanašajo na neutemeljenost zahtevka iz prve pravde) relativno malo manevrskega prostora, saj bo dokazni postopek enak, posledično pa bo sodišče v regresni pravdi zelo verjetno ugotovilo enako dejansko stanje. Kot rečeno, se bo lahko uspešno branil predvsem z ugovori, ki se nanašajo na dejanska ali pravna vprašanja, ki v postopku med oškodovancem in delodajalcem niso (bila) obravnavana. Taki so na primer ugovor zastaranja (zgolj šestmesečni rok od izplačila odškodnine), ugovor, da delodajalec sploh še ni izplačal odškodnine in v določenem obsegu tudi ugovor, da je delavec ravnal dovolj skrbno oziroma vsaj ne hudo malomarno.

²² Sklep VSL I Cp 3167/2010.

Lahko se zgodi tudi, da delodajalec regresno pravdo sproži brez predhodnega pravnega postopka ali še preden je ta pravnomočno končan: če na primer oškodovancu izplača odškodnino na podlagi izvensodne poravnave ali pa še pred pravnomočno odločitvijo sodišča. V tem primeru se zastavlja vprašanje, ali mora delavec delodajalcu na podlagi tretjega odstavka 147. člena OZ res povrniti celotni plačani znesek, kot bi izhajalo iz gramatikalne razlage te določbe. Menim, da ni razloga, da takšno situacijo obravnavamo drugače kot v primeru intervencijskega učinka. To pomeni, da mora imeti delavec v situaciji, ko ni imel vpliva na odločitev o višini izplačane odškodnine, pravico do vseh ugovorov, ki se nanašajo na utemeljenost izplačanega zneska po višini in temelju. Drugače povedano, delavec lahko (poleg vsega ostalega, na čemer gradi obrambo) dokazuje tudi, da je delodajalec oškodovancu neutemeljeno izplačal »previsoko« odškodnino.

f. Razmerje med 147. členom OZ in 177. členom ZDR-1

Da razmerje med regresnim zahtevkom po tretjem odstavku 147. člena OZ in odškodninsko odgovornostjo delavca po 177. členu ZDR-1 ni povsem jasno, je razvidno iz sodbe VDSS Pdp 1032/2012. Sodišče je sicer prepričljivo pojasnilo, zakaj je regresni zahtevek delodajalca utemeljen, vendar pa se je pri tem oprlo na obe citirani določbi – poleg tretjega odstavka 147. člena OZ še na 177. člen ZDR-1 (oziroma 182. člen zdaj že neveljavnega ZDR).²³ Čeprav 177. člen ZDR-1 ne ureja odškodninskih zahtevkov tretjih oseb (ki so vzrok regresnemu), temveč odškodninsko odgovornost delavca do delodajalca, je razumljiva logika, ki je v ozadju sodniškega sklicevanja na obe pravni podlagi: delavec, ki je škodo povzročil namenoma ali iz hude malomarnosti tretji osebi, je delodajalcu s tem, ko je moral ta oškodovancu povrniti nastalo škodo, povzročil škodo – to pa je

²³ V točki 5 obrazložitve je sodišče zapisalo: "Po določbi 1. odstavka 182. člena Zakona o delovnih razmerjih (ZDR, Ur. l. RS, št. 42/2002 s spremembami) je dolžan delavec, ki na delu ali v zvezi z delom namenoma ali iz hude malomarnosti povzroči škodo delodajalcu, to dolžan povrniti. Tretji odstavek 147. člena Obligacijskega zakonika (OZ, Ur. l. RS, št. 83/2001 s spremembami) določa, da kdor je oškodovancu povrnil škodo, ki jo je povzročil delavec namenoma ali iz hude malomarnosti, ima pravico zahtevati od delavca povrnitev plačanega zneska. Tožeča stranka je oškodovancu, zavarovalnici B. povrnila nastalo škodo, ki jo je dosodilo Občinsko sodišče v Wormsu (A4). Upoštevajoč določbo 1. odstavka 182. člena ZDR in določbo obligacijskega zakonika o odškodninski odgovornosti, morajo biti za odškodninsko odgovornost delavca podani kumulativno vsi elementi odgovornosti, to je, da gre za škodo povzročeno z nedopustnim ravnanjem delavca na delu ali v zvezi z delom, vzročno zvezo med nedopustnim ravnanjem in nastalo škodo ter krivda delavca (namen ali huda malomarnost)."

zakonski dejanski stan 177. člena ZDR-1. Ker pa je OZ vsaj glede zastaralnega roka v razmerju do 177. člena ZDR-1 specialnejši, je pravnoteoretično pravilneje, da se kot pravna podlaga za (ugoditev ali zavrnitev) regresnemu zahtevku navede zgolj tretji odstavek 147. člena OZ.

4. ZAKLJUČEK

V praksi ni zaslediti problemov glede uveljavljanja regresnih zahtevkov na podlagi tretjega odstavka 147. člena OZ. Iz dejstva, da je sodne prakse izredno malo, pa lahko sklepamo, da se delodajalci le redko odločajo za to možnost. Razlog je lahko zelo kratek zastaralni rok in težje dokazno breme, saj mora delodajalec v regresni pravdi zatrjevati in dokazati hujšo obliko krivde, ki se po načelu obrnjenega dokaznega bremena ne domneva – hudo malomarnost ali naklep delavca. V prispevku opozarjam na nekatere posebnosti tovrstnih sporov, predvsem z vidika možnih ugovorov delavca v regresni pravdi. Zavzemam se, da se v prihodnje za odločanje o regresnih zahtevkih na podlagi tretjega odstavka 147. člena OZ uveljavi pristojnost delovnih in ne sodišč splošne pristojnosti.

LITERATURA

- *Končina Peternel, Mateja*: Krivdna in objektivna odškodninska odgovornost delodajalca – kritična analiza sodne prakse, *Delavci in delodajalci* 2-3/2014/XIV, str. 307;
- *Končina Peternel, Mateja*: Odškodninska odgovornost delodajalca, *Delavci in delodajalci* 2/2001/I, str. 73;
- *Končina Peternel, Mateja*: Podlage za odškodninsko odgovornost delodajalca, *Delavci in delodajalci* 2-3/2004/IV, str. 277;
- *Mežnar, Špelca*: Odškodninska odgovornost novinarjev in urednikov po 147. členu OZ – dileme v sodni praksi, *Delavci in delodajalci* 1/2014/IV, str. 41;
- *Možina, Damjan*: Odgovornost upravljavca gostinskega lokala za ravnanje vanostnika, *Pravna praksa*, 2007, št. 41-42, str. 11-13;
- *Šetinc Tekavc, Martina*: Stvarna (ne)pristojnost delovnega sodišča, *Pravna praksa*, 2007, št. 26, str. 20.

RECOURSE CLAIM OF THE EMPLOYER AGAINST A WORKER ACCORDING TO ARTICLE 147 OF THE CODE OF OBLIGATIONS

Špelca Mežnar*

SUMMARY

There are numerous claims for damages based on vicarious liability (damage caused by employees to third parties) in legal practice. The legal basis for claiming compensation in these cases is the first paragraph of Article 147 of the Code of Obligations: *Legal or natural person for whom the employee worked, is responsible for the damage caused to a third party by the employee at work or in connection with the work, unless they prove that the employee was diligent, considering the circumstances.*

The aim of Article 147 CO is to release the employee from liability for damage caused by his/her normal negligence (*culpa levis*) if the damage was caused in connection with the work carried for the employer. For serious violations of due diligence, this rule does not apply: a worker who has acted with gross negligence can be held liable in a recourse suit (third paragraph of Article 147 CO), if he acted intentionally, or even directly (second paragraph of Article 147 CO), he is held liable directly and jointly (with the employer).

The subject of this paper is to deal with the conditions for a recourse claim under the third paragraph of Article 147 CO. The recourse right is the right of a person who has indemnified the victim (the third person), to recover the amount paid from the worker who has acted intentionally or with gross negligence.

After reviewing the case law (*ius info* database), one could conclude that the problems related to the recourse claim are minor, since the case law dealing with the third paragraph of Article 147 CO is scarce. The reason behind the low number of cases might be that employers (or other persons who have com-

* Špelca Mežnar, PhD, Assistant Professor at the International School for Social and Business Studies Celje and Lawyer at the Vrtačnik Law Firm, Ljubljana.
spela.meznar@mfdps.si

pensated the victim, such as insurance company) are reluctant to exercise the right of recourse due to a higher burden of proof concerning a worker's guilt. It is therefore crucial to describe and prove in a recourse claim as concretely as possible (not merely in the abstract by reference to intent or gross negligence) the defendant's (the worker's) behaviour. Specifically, the claimant has to point to circumstances and facts justifying the conclusion that the worker acted grossly negligently (or even intentionally) when causing damage.

The jurisdiction of Labour courts should be established in the recourse claims between employers and workers, in accordance with statutory provision of Article 5 b) of the Labour and Social Courts Act (LSCA) and due to the fact that such disputes are essentially similar to disputes under Article 177 of the LSCA.